

"Fiți realiști : cereți imposibilul" - Nicolae Steinhardt (1912 – 1989)

Ocupația: Preot, Monah, Mărturisitor din temnițele comuniste, Jurist, Eseist, Duhovnic român, Critic literar, Publicist, Scriitor

Naționalitate: evreu

Confesiune: ortodoxă

Întemnițat timp de: 6 ani la: Jilava, Gherlași Aiud

"Suferința, ori de câte ori e îndurată sau cugetată cu vrednicie, dovedește că răstignirea nu va fi fost inutilă, că jertfa lui Hristos e roditoare."

"Autobiografie

Din porunca ÎPS Sale Arhiepiscopului Teofil Herineanuși după îndemnul Părintelui Arhimandrit Serafim Man, duhovnicul meu, schițez această scurtă autobiografie spre a fi păstrată în arhiva Mănăstirii Rohia.

Sunt născut în anul 1912 într-o margine de București, unde tatăl meu, inginer, conducea o fabrică de mobile și cherestea (comuna suburbană Pantelimon). Din copilărie m-au atras clopotele și obiceiurile creștinești. Părinții mei erau în bune relații cu preotul Mărculescu de la Biserica locală, Capra, unde am mers și eu. Clasele primare le-am urmat parte acasă, parte Școala Clemența (în răstimp ne mutaserăm în centrul orașului).

La Liceul Spiru Haret am fost singurul dintre patru elevi israeliți care nu am venit cu certificat de la rabin, ci am învățat religia creștină, avându-l drept dascăl pe preotul Gheorghe Georgescu, de la biserica Sfântul Silvestru, om de ispravă, care mă simpatiza și-mi da note mari. Bacalaureatul l-am luat în 1929, urmând apoi cursurile facultății de Drept și Litere.

Mi-am terminat studiile în 1934, însă doctoratul în drept l-am luat abia în 1936. După aceea, până la izbucnirea războiului mi-am continuat studiile la Paris și în Anglia. Reîntors în țară, nu am avut de suferit ca evreu, tatăl meu – încetățenit prin lege individuală votată de Parlament și ofițer de rezervă, fiind recunoscut "evreu de categoria a doua", care ne punea la adăpost de măsuri vexatorii. Am executat, totuși, – deși puteam fi scutiți – munca obligatorie și munca la zăpadă, însă în condiții de operetă. Ar fi cu toate acestea fățărnicie din partea mea dacă nu aş recunoaște că măsurile luate cu privire la evrei nu m-au întristat, dându-mi totodată prea bine seama că guvernul țării – date fiind împrejurările – nu putea proceda altfel și admirând curajul și mărinimia sa în refuzul de a da ascultare ordinelor venite din exterior, care cereau imperios executarea populației evreiești. Afecțiunea mea pentru Neamul Românesc s-a întărit.

Greu m-am împăcat cu regimul introdus în toamna anului 1947. Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat destulă voință și destulă luciditate pentru a nu mă lăsa prins în

capcană de ademenirile acestui nou regim. Purtarea majorității coreligionarilor mei m-a surprins și m-a supărat, făceau jocul unui partid, care, de altfel, avea să se descotorosească repede de ei. Am suferit alături de atâția alții, am fost dat afară din casă și barou și am dus-o foarte greu din punct de vedere material și sufletesc. Am fost și foarte bolnav, vreme îndelungată.

Din punct de vedere spiritual lucrurile au evoluat în cu totul alt mod. Mă simțeam din ce în ce mai atras de creștinism. Cu o bună și binevoitoare prietenă, Viorica Constantinide, mergeam des pe la diferite biserici, ea fiind o credincioasă fierbinte. Datorită unor oameni de mare cultură și intensă trăire creștină – Virgil Cândea și Paul Simionescu – m-am putut apropia de literatura patristică și de filosofia creștină. Progresam, așadar, pe amândouă planurile: teoretic și practic. Eram, în realitate, apt pentru botez, îmi lipseau numai curajul și hotărârea de a face pasul final. Șovăiam, mi-era rușine, diavolul mă ispitea cu frica, smerenia, slăbiciunea; mă păstram în starea aceea confuză dintre dorință și panică, prielnică lenei și tergiversării. Mi-era și teamă, mă știam foarte necurat. Domnul lucrează însă în chip tainic și umblă pe căi misterioase.

În 1959 grupul de prieteni căruia aparțineam de câțiva ani a început să fie arestat, primul dintre noi fiind Constantin Noica. Am fost chemat la Securitate ultimul dintre toți, cerându-mi-se să fiu martor al acușării și punându-mi-se în vedere că, dacă refuz, voi fi arestat și implicat în “lotul intelectualilor mistico-legionar”. Îndemnat cu putere de tatăl meu (căci mi se acordaseră trei zile răgaz), ba și beștelit pentru a fi primit să reflectez trei zile și învrednicindu-mă cu harul Domnului, am refuzat să fiu martor al acușării; am fost arestat, judecat în cadrul “lotului mistico-legionar Constantin Noica – Constantin Pillat” și osândit la 12 ani muncă silnică pentru crima de uneltire împotriva orânduirii sociale a statului.

Atunci n-am mai șovăit și toate aprehensiunile și subtilitățile mele mintale au dispărut ca prin farmec. Eram sigur că nu voi mai rezista 12 ani și că voi muri în pușcărie. Nu voiam să mor nebotezat. Domnul din nou mi-a venit în ajutor. În prima celulă în care am intrat în Jilava, primul om care mi-a vorbit a fost un ieromonah basarabean, Mina Dobzeu, de îndată ce i-am destăinuit dorința mea, nu a stat mult pe gânduri. Acolo, la Jilava, în camera 18 de pe secția a doua (unde în două rânduri cursese sânge) am primit Sfântul Botez (15 martie 1960). Părintele Mina a ținut să dea botezului acestuia, care s-a asemuit mult unui “hold-up”, un caracter ecumenic și i-a poftit la mica ceremonie clandestină pe cei doi preoți greco-catolici, aflați în celulă. Am fost botezat – valabil în mare grabă cu apă dintr-un ibric cu smațul sărit. Naș l-am avut pe un coleg de lot, fost director de cabinet al mareșalului Antonescu, Emanuel Vidrașcu.

La ieșirea din închisoare, în urma grațierii generale a deținuților politici (august 1964), am desăvârșit Botezul prin Mirungere la Biserica Schitul Dârvari (preotul Gheorghe Teodorescu), primind și Sfânta Împărtășanie. De atunci am dus o viață creștină conform datinii și regulilor bisericesti. Jinduiam acum după călugărie. O doream încă din închisoare.

După moartea tatălui meu (în vârstă de 90 de ani – în 1967), am început să-mi caut o mănăstire, am întâmpinat însă greutăți și refuzuri, stareții se fereau de un fost deținut politic. Părintele Mina vroia să mă cheme la Huși, la Mănăstirea din dependența f oștei Episcopiei; s-a opus episcopul Cioproan. La Cozia, starețul Gamaliel Vaida mi s-a dovedit plin de bunăvoință, locașul mi s-a părut însă mie mult prea bântuit de turiști și vizitatori. Abia în 1973 Constantin Noica m-a înștiințat că a fost la Cluj, unde l-a cunoscut pe proaspătul episcop Justinian Chira, și că a vizitat Mănăstirea Rohia, unde episcopul fusese stareț vreme de treizeci de ani. “Ți-am găsit locul potrivit”, mi-a spus Noica.

De îndată am plecat la Rohia, însoțit de scriitorul Iordan Chimet, un prieten al lui Noica. În noiembrie '73 ne-a întâmpinat la Rohia noul stareț Serafim Man. Rohia m-a cucerit din prima zi și deplin, o dată mai mult Noica împlinind sarcina de înger călăuzitor al meu. Timp de șapte ani am mers regulat la Rohia, de cel puțin trei ori pe an, pe câteva zile, apoi pe câteva săptămâni. Am fost, bănuiesc, supus unui examen, unei cercetări negrăbite.

În 1979, Părintele Serafim mi-a făgăduit că mă va călugări. S-a îmbolnăvit apoi foarte grav și a fost internat în stare aproape disperată la un spital din Cluj. De acolo, din ce în ce mai bolnav, a venit în august 1980 la Rohia numai ca să mă călugărească, potrivit făgăduinței ce-mi făcuse. Am fost călugărit în ziua de 16 august în Paraclisul noii clădiri de Părinții Serafim Man, Antonie Perta, Nicolae și Emanuel Rus. Binecuvântarea Arhiepiscopiei s-a cerut și obținut ulterior. Cunoscându-mi firea mai bine decât o cunosc eu, părintele Serafim mi-a dobândit de la bunii și îngăduitorii noștri ierarhi de la Cluj încuviințarea de a păstra o cameră în București unde să mă pot duce din când în când spre a-mi continua într-o oarecare măsură activitatea literară, considerată a fi, indirect, în folosul Bisericii.

Sunt acum monah de șapte ani. Am izbutit să organizez de bine de rău Biblioteca Mănăstirii, m-am deprins să nu lipsesc de la sfânta Liturghie și de la miezonoptică - principalele momente ale disciplinei călugărești - și am fost, cred, de oarecare folos mai multor candidați la examenul de intrare în Seminarul Teologic.

Dau din tot sufletul slavă lui Dumnezeu că m-a învrednicit de Sfântul Botez și de călugărie, mult mai mult decât putea nădăjdui un ins ca mine. Port din tinerețe o cruce grea și urâtă: o ticăloasă boală de intestine. Ar fi trebuit să deznădăjduiesc, să mă întunec. Credința îmi ajută să o rabd cu destul stoicism și să nu-i îngăduie să-mi zdruncine bucuria de a fi creștin și monah – pe măsura darului, foarte puțin adică, având totuși dreptul de a rosti: Et in Arcadia ego. Fie numele Domnului binecuvântat.

(Cele de mai sus le-am relatat pe larg și într-o formă literară într-o narațiune intitulată Jurnalul fericii, care merge până în 1971. Manuscrisul dactilografiat mi-a fost confiscat de Securitate în 1972 și restituit în 1975, după intervenția Uniunii Scriitorilor. Apoi din nou confiscat în 1984 și depus la Arhivele Statului, secția secretă).

Nicolae Steinhardt, 1987

(Ispita lecturii - inedite, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Ioan Pinteș, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2000 apud Revista Permanențe nr. 7/2005)

Notă:

Textul a fost primit de la Arhim. Serafim Man (împreună cu o prezentare a lui monahului Nicolae Dela Rohia făcută de Părintele Serafim) de T. Slama-Cazacu, la Mănăstirea Rohia, în timpul unei șederi acolo între 19-21 octombrie 1997. Părintele Serafim a afirmat că textul este inedit și a scris pe foaia respectivă: „Sunt de acord cu publicarea lui, 21 octombrie 1997”. La sfârșitul textului semnat de N. Steinhardt (primit în dactilogramă) e adăugat de mână: „Pr. Valerian Pop, Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia, 26 noiembrie 1990. Monahul Nicolae – cum scrie pe piatra funerară a mormântului său din micul, dar îngrijitul cimitir al Mănăstirii – a locuit la Rohia între 1980 și 1989” (T. S.-C.).

<http://www.fericiticeiprioniti.net/nicolae-steinhardt/2380-autobiografie>

„Nicăieri și niciodată nu ne-a cerut Hristos să fim proști. Ne cheamă să fim buni, blânzi, cinstiți, smeriți cu inima, dar nu tâmpiți.”

„Curajul e taina finală. Învinge acela care este dispus să moară.”

„Biruința nu-i obligatorie. Obligatorie e lupta.”

„Numai când facem binele dobândim ceva ce răii nu pot avea. Alina pacea bunurile supreme.”

„De ce îi este omului astăzi foame? De iubire și de sens.”

"Cred așa: că dacă din închisoare pleci și de pe urma suferinței te alegi cu dorințe de răzbunare și cu sentimente de acreală, închisoarea și suferințele au fost de haram. Iar dacă rezultatul e un complex de lășitate și înțelegere și de scârbă față de orice silnicie și șmecherie, înseamnă că suferințele și închisoarea au fost spre folos și țin de căile nepătrunse pe care-i place Domnului a umbla."

"Datorită civismului, pe de o parte, libertății sprijinită și limitată de morală și de credință în Dumnezeu, pe de alta, putem ieși din coșmarul stupului, organizației, dresajului, fără a cădea prostește în anarhie."

"Poți să nu păcătuiești de frică. E o treaptă inferioară, bună și ea. Ori din dragoste: cum o fac sfinții și caracterele superioare. Dar și de rușine. O teribilă rușine, asemănătoare cu a fi făcut un lucru necuviincios în fața unei persoane delicate, a fi trântit o vorbă urâtă în fața unei femei bătrâne, a fi înșelat un om care se încrede în tine. După ce l-ai cunoscut pe Hristos îți vine greu să păcătuiești, ți-e teribil de rușine."

"Succesele nu ne sunt date spre a ne înfoia în pene, ca în mantiile statuilor, ci pentru a le transforma în dragoste, în dezvoltare și în dăruire pentru cei din jur."

"Ceea ce faci din oameni este direct proportional cu măsura de încredere pe care le-o acorzi și le-o dovedești."

"Dumnezeu, printre altele, ne poruncește să fim inteligenți. Pentru cine este înzestrat cu darul înțelegerii, prostia – măcar de la un anumit punct încolo – e păcat: păcat de slăbiciune și de lene, de ne folosire a talentului."

"Diavolul nu trece cu vederea nicio faptă bună."

"Cine a trecut prin închisoarea comunistă, nu numai că nu se îndoaie de minuni, ci se miră că nu sunt recunoscute de toată lumea ca lucrul cel mai normal."

Răul poate să-l facă oricine. Binele e însă numai pentru sufletele tari și sufletele călite."